

Taustteave ELi muudetud HKS-i direktiivi artiklite 10c ja 10d (moderniseerimisfondi kohta)

Kokkuvõte

14. märtsil 2018 jõustus muudetud ELi heitkogustega kauplemise süsteemi (HKS) direktiiv, millega kehtestati heitkogustega kauplemise süsteemi suhtes kohaldatavad eeskirjad aastateks 2021–2030. Muudatuste hulka kuulub **moderniseerimisfondi** loomine vähese CO₂-heitega seotud investeeringute toetamiseks kümne madalama sissetulekuga ELi liikmesriigi energiasektoris. Need samad liikmesriigid saavad ka kasutada energiasüsteemide moderniseerimise rahastamismehhanismi, **nn artikli 10c mehhanism**, mille reegleid uuendati. Muudetud EL HKS-i direktiivis sätestatakse nende kahe rahastamisvahendi peamised põhimõtted, kuid liikmesriigid peavad veel otsustama, kas ja kuidas kasutada nende käsutuses olevaid vahendeid.

Euroopa Komisjon korraldab seminare kõigis kümnes toetusesaajas liikmesriigis. Seminaride eesmärgid on:

- (i) parandada liikmesriikide ja sidusrühmade teadlikkust rahastamisvahendite ja uute eeskirjade kohta;
- (ii) hõlbustada arutelusid moderniseerimisfondi investeerimisprioriteetide ja -viiside üle.

Seminarid toovad kokku asjaomaste sektorite ja avalik-õiguslike asutuste esindajate olulisimad siseriiklikud sidusrühmad (elektri ja soojusenergia tootmine, elektrivõrgud, energia salvestamine, elektritransport, riiklikud asutused ja omavalitsused (sealhulgas ka need, kes esindavad süsinikuheitelahukaid piirkondi, kui see on konkreetses liikmesriigis asjakohane).

Selle taustteabe järgmistes jaotistes on üksikasjalikum teave kahe rahastamisvahendi kohta.

1. Moderniseerimisfond

Kümnes madalama sissetulekuga ELi liikmesriigis: Bulgaarias, Tšehhi Vabariigis, Horvaatias, Eestis, Ungaris, Lätis, Leedus, Poolas, Rumeenias ja Slovakkias luuakse energiasüsteemide toetamiseks moderniseerimisfond, et toetada vähese CO₂-heitega seotud investeeringuid. Liikmesriikidel on õigus valida valdkonnad, kuhu investeeringuid soovitakse teha. Moderniseerimisfondi prioriteetsed valdkonnad on energiatõhususe parandamine, võrkude ajakohastamine, taastuvad energiaallikad ja energiasalvestus ning tegevused, mis toetavad õiglast üleminekut süsinikuheitelahukates piirkondades, kui see on konkreetses liikmesriigis asjakohane.

Prioriteetseid projekte saab moderniseerimisfondi kaudu täielikult rahastada (kuni 100%-line toetus, mille suhtes kohaldatakse riigiabi sätteid). Euroopa Investeerimispank otsustab, kas projekt kuulub prioriteetsesse valdkonda. Kui projekt ei kuulu prioriteetsesse valdkonda, peab selle sobivust kinnitama investeeringute komitee, mis koosneb kõigi kümne toetusesaaja liikmesriigi esindajatest, Euroopa Komisjonist, Euroopa Investeerimispangast (EIP) ja toetust mitte saavate liikmesriikide kolmest esindajast. Selliste investeeringute toetus, mis ei kuulu prioriteetsete valdkondade alla, võib olla maksimaalselt 70% vastavatest kulutustest tingimisel, et ülejäänud kulusid rahastatakse eraõiguslike juriidiliste isikute poolt.

Moderniseerimisfond jaoks eraldatakse alates 2021. aastast 2% perioodi 2021–2030 heitkoguse ühikute üldkogusest, mis on 4,65 miljardit ja 7,75 miljardit eurot, vastavalt süsinikdioksiidi hinnale 15 eurot tonni kohta ja 25 eurot tonni kohta. Lisaks sellele saab moderniseerimisfondile alates 2025. aastast lisada kuni 0.5% väärtuses täiendavaid heitkoguse ühikuid, kui ühikuid ei vajata tööstuses. Lisaks sellele on liikmesriikidel võimalik moderniseerimisfondile üle kanda kõik või osa artikkel 10c mehhanismi heitkoguse ühikud ja/või heitkoguse ühikud, mis on ümber jaotatud solidaarsuse eesmärgil. Kui liikmesriigid otsustavad seda võimalust kasutada, võib see olenevalt ülekande suurusest suurendada oluliselt moderniseerimisfondi, võimaldades toetada rohkem ja/või suuremaid investeeringuid. Liikmesriigid peavad tegema otsuse, kas ning mil määral kanda heitkoguse ühikud moderniseerimisfondi üle 30. septembriks 2019.

Ajakava

30. september 2019: Liikmesriigid peavad tegema otsuse kas ning mil määral kantakse artikli 10c heitkoguse ühikud üle moderniseerimisfondi

Kuni 2019. aasta lõpuni: arutelud tegevuseeskirjade ja moderniseerimisfondi rakendusaktide vastuvõtmise kohta
--

2021: moderniseerimisfondi tegevuse algus
--

2. Artikli 10c mehhanism

Lisaks moderniseerimisfondile pikendati EL HKSi direktiivi muutmisega artikkel 10c mehhanismi kasutamist. Toetusesaajad liikmesriigid on samad, mis moderniseerimisfondis. Artikkel 10c mehhanismi tasuta heitkoguse ühikuid saab kasutada energiasektori kaasajastamiseks, mitmekesistamiseks ja jätkusuutlikuks ümberkujundamiseks. Toetatavad investeeringud peavad olema koosõlas ELi 2030. aasta kliima- ja energiapoliitilise raamistiku ning Pariisi kokkuleppe pikaajaliste eesmärkidega. Artikkel 10c mehhanismi kasutades võib toetada kuni 70% investeeringu asjakohastest kuludest tingimusel, et ülejäänud kulusid finantseerivad eraõiguslikud juriidilised isikud.

Artikkel 10c mehhanismi kogumaht ei saa ületada 40% heitkoguse ühikutest, mida toetusesaaja liikmesriik saab enampakkumisteks varasemate heitkoguste põhjal, kuid liikmesriik võib artikli 10c mehhanismi suurendada 60%-ni, kasutades heitkoguse ühikuid, mis on ümber jaotatud solidaarsuse, majanduskasvu ja omavahelise ühendatusega seotud põhjustel. Selline suurendamine on lubatud ainult juhul, kui liikmesriik kasutab moderniseerimisfondi suurendamiseks samast allikast pärit võrdset kogust heitkoguse ühikuid.

Üks peamisi muudatusi artikli 10c mehhanismis 2021.–2030. aasta perioodil võrreldes antud hetkel kohaldatava õigusliku raamistikuga on see, et investeeringute puhul, mille koguväärtus on üle 12,5 miljoni euro, on konkureeriv pakkumismenetlus kohustuslik. Iga liikmesriik, kes kasutab artiklit 10c, avaldab 30. juuniks 2019 avalikuks aruteluks üksikasjaliku riikliku raamistiku, milles esitatakse konkureeriv pakkumismenetlus, sealhulgas kavandatav voorude arv ja valikukriteeriumid. Investeeringute puhul, mille väärtus on väiksem kui 12,5 miljonit eurot ja mis ei ole valitud konkureeriva pakkumismenetluse teel, peab liikmesriik esitama Euroopa Komisjonile investeeringute loetelu 30. juuniks 2019. Liikmesriik võib ka kasutada konkureerivat pakkumismenetlust väiksemate projektide valimiseks, et tagada protsessi

sujuvus. Liikmesriik peab 30. septembriks 2019 komisjonile teatama artiklis 10c kasutatavate heitkoguse ühikute hulga, sealhulgas selle, kas ta kasutab võimalust kanda osa või kõik neist heitkoguse ühikutest üle moderniseerimisfondile, mis aitaks veel kord vältida paralleelsete eeskirjade koostamist ja rakendamist.

Liikmesriikidel on ka võimalus kanda üle artikli 10c mehhanismi 3. perioodist (2013–2020) kasutamata jäänud heitkoguse ühikud 4. perioodi (2021–2030). Liikmesriigid peavad komisjonile 30. septembriks 2019 teatama, kas ja mil määral nad kavatsevad ülekandmise võimalust kasutada. Vastasel juhul müüakse kasutamata jäänud heitkoguse ühikud 2020. aastal enampakkumistel.

Ajakava

<p>30. juuniks 2019 peab iga liikmesriik, kes kasutab artikli 10c mehhanismi, avaldama avalikuks aruteluks üksikasjaliku riikliku raamistiku, milles esitatakse konkureeriv pakkumismenetlus. Samuti esitab liikmesriik komisjonile 30. juuniks 2019 nimekirja investeeringute kohta, mille koguväärtus on vähem kui 12,5 miljonit eurot ja mida ei valita konkureeriva pakkumismenetluse teel.</p>
--

<p>Liikmesriik peab komisjonile hiljemalt 30. septembriks 2019 teatama artiklis 10c kasutatavate heitkoguse ühikute hulga, olenemata sellest, kas ta on otsustanud mõne või kõik artikli 10c kohased heitkoguse ühikud üle kanda moderniseerimisfondil, ja vajaduse korral selle, kui palju nad kavandavad kasutada artikli 10c kohaseid ja III faasis kasutamata jäänud heitkoguse ühikute ülekandmise võimalust.</p>

Lisateavet muudetud EL HKSi direktiivi ja artiklite 10c ning 10d õigusliku täisteksti kohta leiate [siit](#).

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX:32018L0410>